

Achtergronden huiselijk geweld: feiten, aard, gevolgen en uitingsvormen

Elk jaar komen duizenden kinderen en volwassenen in aanraking met geweld in de thuissituatie. Naast de slachtoffers van het geweld zijn veel kinderen getuige van huiselijk geweld. Getuige zijn van huiselijk geweld betekent opgroeien in een omgeving waarin agressief gedrag geuit wordt door een ouder en gebruikt wordt om de andere ouder te kunnen controleren en domineren. De gevolgen voor kinderen die in een sfeer van geweld en spanning opgroeien moet niet onderschat worden. Kinderen die getuige zijn van geweld lopen namelijk verhoogd risico om uiteindelijk zelf slachtoffer van het geweld te worden. Daarnaast lopen zowel kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld als slachtoffers van het geweld grote risico's om op de korte en of lange termijn daarvan de gevolgen te ondervinden. Het kan ook van invloed zijn op de schoolprestaties.

Definitie van huiselijk geweld:

'Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Geweld betekent in dit verband aantasting van de persoonlijke integriteit. Onderscheid wordt gemaakt tussen geestelijk en lichamelijk geweld (waaronder seksueel geweld).'

Bron: Nota Privé Geweld - Publieke Zaak.

Een nota over de gezamenlijke aanpak van huiselijk geweld. 2002

Met het begrip 'huiselijke kring' krijgt de relatie tussen de dader en het slachtoffer meer nadruk en niet de locatie. Hierbij gaat het om (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden.

De definitie van huiselijk geweld wordt hier ruim opgevat, maar probeert recht te doen aan de vele uitingsvormen van huiselijk geweld. Dit loopt bijvoorbeeld uiteen van het getuige zijn van geweld in de thuissituatie tot aan ouderenmishandeling. De volgende vormen van huiselijk geweld zijn bijvoorbeeld:

- ↳ Vrouwenmishandeling
- ↳ Kindermishandeling
- ↳ Het getuige zijn van geweld
- ↳ Ouderenmishandeling
- ↳ Oudermishandeling
- ↳ Partnermishandeling
- ↳ Mannenmishandeling

Het huiselijk geweld dat in deze training aan bod komt is voornamelijk huiselijk geweld waarbij kinderen en jongeren betrokken zijn. Dit betekent dat kindermishandeling, verkeringsgeweld, maar ook het getuige zijn van geweld in deze training centraal staan. Het getuige zijn van geweld in de thuissituatie kan vanzelfsprekend betrekking hebben op alle mogelijke varianten van huiselijk geweld. In deze training wordt uitgegaan van het feit dat kinderen en jongeren die opgroeien in een onveilige omgeving daar gevolgen van kunnen ondervinden die door onderwijzend personeel mogelijk gesignaleerd kunnen worden om erger te voorkomen.

Feiten

Om het begrip Huiselijk Geweld nader toe te lichten volgt hier een aantal feiten over het verschijnsel huiselijk geweld.

Huiselijk Geweld:

- ↳ komt voor in alle lagen van de bevolking ongeacht leeftijd, etniciteit, opleiding en beroep;
- ↳ komt voor in intieme relaties;

- ▷ heeft te maken met herhaling van gedrag. inclusief verschillende vormen van mishandeling, lichamelijk, psychologisch, emotioneel en economisch geweld, en het inzetten van de kinderen;
- ▷ wordt gebruikt om slachtoffers op een systematische manier te intimideren, vernederen en bang te maken om controle en macht over hen uit te oefenen;
- ▷ is gedrag dat in de meeste gevallen is aangeleerd (vaak is gedrag overgenomen uit de eigen familiesituatie, het gedrag wordt beloond met wenselijke resultaten voor de dader);
- ▷ wordt veroorzaakt door de dader en niet door het slachtoffer of de relatie;
- ▷ is strafbaar waar sprake is van daadwerkelijk of dreigen met fysiek of seksueel geweld;
- ▷ betreft zowel mannen als vrouwen: de mate en ernst van het geweld is bij vrouwen groter dan bij mannen.
- ▷ heeft grote gevolgen voor de slachtoffers en de kinderen. Ook de periode waarin dader en slachtoffer van elkaar gescheiden zijn heeft effect op de kinderen.
- ▷ resulteert in overlevingsgedrag bij het slachtoffer. Dit betekent onder andere het geweld ontkennen of minimaliseren, verantwoordelijkheid nemen voor het geweld, de dader beschermen, alcohol en/of drugs gaan gebruiken, zelfverdediging, hulp zoeken, niet uit de geweldsrelatie stappen.

Het gaat om de volgende vormen van geweld:

- ▷ Lichamelijk geweld
- ▷ Psychisch geweld
- ▷ Verwaarlozing (zowel lichamelijk als psychisch)
- ▷ Seksueel misbruik
- ▷ Schending van rechten
- ▷ Financiële uitbuiting

Gevolgen van huiselijk geweld

Het is van belang om andere soorten van geweld niet los te zien van huiselijk geweld. De diepere oorzaken van meer openlijke geweldpleging moeten in het privé-domein worden gezocht. Kinderen die van jongs af aan (als slachtoffer of als getuige) met geweldpleging worden geconfronteerd, lopen een verhoogd risico om later in hun leven zelf als dader betrokken te raken bij verschillende vormen van criminaliteit (De Bie en De Haan, 1999).

Het gevoel van stabiliteit en veiligheid van jonge mensen wordt aangetast bij het zien, of horen of later te weten komen dat een ouder slachtoffer is geweest van huiselijk geweld.

- ▷ Kinderen en adolescenten lopen grote kans om in toenemende mate emotionele en gedragsproblemen te ervaren.
- ▷ Sommige jonge mensen die problemen ervaren vertonen traumatische stressreacties, zoals flashbacks, nachtmerries, intense schrikreacties en constante zorg over mogelijk gevaar.
- ▷ Kinderen en adolescenten die opgroeien in een omgeving van huiselijk geweld lopen groot risico slachtoffer te worden van kindermishandeling.
- ▷ De dader kan kinderen en adolescenten gebruiken als een controle middel ten opzichte van het volwassen slachtoffer.

Voorbeeld:

- claimen dat het slechte gedrag van de kinderen de reden is van het geweld ten opzichte van het slachtoffer;
- dreigen om geweld tegen de kinderen en hun huisdieren te gebruiken;
- de kinderen gijzelen of ontvoeren om op die manier het slachtoffer te straffen;
- zich negatief uitlaten tegenover de kinderen over het gedrag van het volwassen slachtoffer;

- kinderen en adolescenten kunnen sterke ambivalentie ervaren ten opzichte van de gewelddadige ouder: affectie gaat gepaard met gevoelens van afkeuring en teleurstelling;
- jongeren kunnen het gedrag, dat voor hen een voorbeeldfunctie heeft gemakkelijk imiteren.

Het blootstellen aan geweld kan kinderen en adolescenten overgevoelig maken voor agressief gedrag. Wanneer dit gebeurt, wordt agressie deel van de norm en dit is in hun ogen minder snel reden tot zorg.

De spiraal van geweld

Om meer inzicht te krijgen in de processen die zich afspelen tussen partners waarbij geweld voorkomt. bespreken we hier het geweldspiraal. In dit geval gaat het om geweld van de man ten opzichte van de vrouw. Deze spiraal van geweld geeft de dynamiek weer die tussen mannen en vrouwen voor kan komen; het is een beschrijving van een proces dat door veel westerse paren herkend wordt.

Stadia

1. Het romantische ideaal.
2. Barsten in het ideaal, het waarnemen van verschillen.
3. De vrouw begint een gesprek over de relatie en uit kritiek.
4. De man reageert afwijzend en angstig-defensief.
5. Vrouw voelt zich verantwoordelijk en redt de relatie.
6. Ontspanning bij de man, herstel van de romantische mythe.
7. De vrouw raakt gefrustreerd en wordt bedekt woedend.
8. De man raakt meer en meer gefrustreerd en begint lichamelijk geweld te gebruiken.
9. De vrouw raakt verstild, uit contact en geïsoleerd. Gevoel van verraad en rouw om verlies van het romantisch ideaal.
10. Het terugtrek-gedrag van zijn vrouw roept angst op bij de man en leidt tot meer agressie. Gevoel van verraad en rouw om verlies van romantisch ideaal.
11. Toenemende isolatie en 'bevrozen' van de vrouw. Vervreemding van haar eigen lichaam. gevoel en denken. Symptomen van dissociatie en afsplitsing van delen van zelf. Bewustzijnsvernauwing.
12. Toenemende angst voor verlies van verbinding bij de man. Pogingen het contact te herstellen door toenemende controle: meer geweld. Afsplitsen van de gewelddadige acties van het zelf.
13. Algeheel disfunctioneren op alle niveaus van het partnersysteem.

Bron:

DSP-groep: Nascholing voor professionals in basisonderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs inzake huiselijk geweld.

